

אֶת־וְשֵׁתִי וְאֶת אֶשֶׁר־עָשָׂתָה וְאֶת אֶשֶׁר־נִגְזַר עָלַיָּהּ: ב וַיֹּאמְרוּ
נַעֲרֵי־הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתָיו יִבְקְשׁוּ לַמֶּלֶךְ נַעֲרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מֵרָאֵה:
ג וַיִּפְקֹד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים בְּכָל־מְדִינֹת מַלְכוּתוֹ וַיִּקְבְּצוּ אֶת־כָּל־
נַעֲרֵה־בְּתוּלָה טוֹבֹת מֵרָאֵה אֶל־שׁוֹשֵׁן הַבִּירָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים
אֶל־יָד הַגָּא סָרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים וְנִתּוֹן תַּמְרוּקִיהֶן: ד וְהַנַּעֲרָה
אֲשֶׁר תִּיטֵב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ תַּחַת וְשֵׁתִי וַיִּיטֵב הַדָּבָר בְּעֵינֵי
הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ כֵּן: ה אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה וְשֵׁמוֹ מָרְדֳּכָי
בֶּן יָאִיר בֶּן־שִׁמְעִי בֶן־קִישׁ אִישׁ יְמִינִי: ו אֲשֶׁר הִגִּילָה מִירוּשָׁלַיִם
עַם־הַגִּלָּה אֲשֶׁר הִגִּילָתָה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֲשֶׁר הִגִּילָה
נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: ז וַיְהִי אֲמֵן אֶת־הַדָּפָה הַיָּא אֶסְתֵּר

פירוש

שרה

ג פקידים. וכלא ומתולין. תמרוקיהן. ג פקידים. ממונים ומנהלים.² תמרוקיהן.
אסם משתק מן ומורק ושוטף והי אלג'מר
אלגאליה אלתי תגלו אלבשרה ותנצ'פהא.
וכאנת אלמלוך ללמכנה יצרפון פיהא דהן
אלמסך ואלטיב ונחוח.

ה איש ימיני. מן שבט בנימין.

ז ויהי אומן. שרחה חאט'ן ואחד אל

האומנים אחאב ומענאה

אלתרביה. את הדסה היא אסתר.

הדסה הו אסמהא אלאצלי אלעבראני

ואסתר אסם פארסי לקבת בה ת'ם גלב

ה איש ימיני. משבט בנימין.⁵

ז ויהי אומן. פירושו מגדל מיוחד⁶, 'אל

האומנים אחאב' (מ"ב י, א), ועניינו

הטיפול. את הדסה היא אסתר. הדסה

הוא שמה המקורי העברי, ואסתר שם פרסי

2. וכ"כ רס"ג, רוקח ורש"י (במדבר א, נ). וכתב בגור אריה (במדבר לא, מח) שנקראו 'פקידים'

לפי שהם פוקדים אחרים לעשות כך וכך. 3. כן כתבו רש"י ושאר ראשונים ששם זה נגזר

מ'זמורק ושוטף' שהוא לשון צחצוח, והוא מעשה קטורת ורוקח של בשמים שבהם יבריקו הבשר

וינקוהו ויטהרוהו ויעדנוהו [ויסירו ממנו גם השיער, תוספות השלם אות ב]. וכ"כ ר"י אבן ג'נאח

ורד"ק ספר השרשים (שורש 'מרק'), שנקרא על שם המירוק שעניינו הסרה, שמסירים הזוהמה

שעל הבשר ומנקים את עור הגוף, והדרך לעשותו לנשים. וכעין זה כתב האבע"ז (נוסח ב) בפירוש

השני. עוד כתב האבע"ז שהוא לשון מריחה. 4. כדעת רס"ג שהוא שמן המור הנזכר בפסוק

יב. 5. כ"כ בתרגום, ובגמרא (מגילה יב ע"ב) הובאו כמה דעות בדבר. ולפירוש זה חסרות

אותיות 'בן' מ'בנימיני', כיון ששורש השם 'בנימין' הוא שתי תיבות 'בן ימין', ולכן כשנאמר

בלשון יחס אפשר להשמיט ה'בן' (ספר הרקמה לר"י אבן ג'נאח שער כא, וכעין זה באבע"ז).

6. וכ"כ רס"ג, והעתיקו ר"י אבן ג'נאח בספר השרשים (שורש 'אמן'). וכ"כ רש"י (דברים לב,

בְּתִדְדּוֹ כִּי אֵין לָהּ אָב וְאִם וְהַנֶּעֱרָה יִפְתָּתָאֵל וְטוֹבַת מְרָאָה
וּבְמֹת אֲבִיהָ וְאַמָּהּ לְקַחְהָ מְרֻדְכִי לֹא לְבַת: ה וַיְהִי בְּהַשְׁמַע
דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ וּבְהַקְבֵּץ נְעֻרוֹת רַבּוֹת אֶל־שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל־יָד
הַגִּי וּתְלַקַּח אֶסְתֵּר אֶל־בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶל־יָד הַגִּי שְׁמֵר הַנָּעִים:
ט וַתֵּיטֵב הַנֶּעֱרָה בְּעֵינֶיהָ וַתִּשָּׂא חֶסֶד לְפָנֶיהָ וַיְבַהֵל אֶת־תַּמְרוּקִיָּה

פירוש

שרח

עליהא ואשתהר לכוּנה אלדי ערפת בה
ענד אלמלך וכידמה אלי תרי אנהא לם
תסמי פי בקיה הד'ה אלמגלה אלא בה.
וד'לך כמא לקב נחמיה התרשתא ואשתהר
חתי קיל ויאמר התרשתא (א)להם וכד'לך
זרובבל סמי ששבצר כק' אדין ששבצר
ד(י)ך. וקיל אן אסתר מסתעאר מן אסם
כוכב אלזהרה אלדי הו פי אלפארסיה
אסתהר פאסקט אלהא ובקי אסתר.

ח דבר המלך ודתו. מרסומה.

ט ויבהל את תמרוקיה. קיל אסרע בה מן
ויבהילו להביא את המן ומת'לה פי
אלת'קל מבוהלים ודחופים. וקאל אבו
אלוליד רא"ע אנה מת'ל נחלה מבוהלת
בראשונה, ואלה[ים] אמר לבהלני. ומענאה
אלתרפיע ואלתעטיים ואלאג'לאל.
הראויות לתת לה. אלצאלחאת להא אי
אללתין יצלח אעטאהן להא ויג'בן להא
בחכם סנה אלמלך חנינ'ד והד'א אללפט'
ומלה זו במשמעות זו רב השימוש בלשון

שכונתה בו והורגל בה והתפרסם, כיון שבו
היתה מוכרת אצל המלך ומשרתיו, הלוא
תראה שלא נקראה בשאר מגילה זו אלא
בו'. וזה כמו שכונה נחמיה 'התרשתא'
והתפרסם, עד שנאמר (עזרא ב, סג) 'ויאמר
התרשתא להם'. וכמו כן זרובבל נקרא
'ששבצר' כמו שנאמר (שם ה, טז) 'אדין
ששבצר דך'. ויש אומרים ש'אסתר' מושאל
משם כוכב נוגה שהוא בפרסית 'אסתהר'⁸,
והושמטה האות ה"א ונשאר 'אסתר'.

ח דבר המלך ודתו. פקודתו⁹.

ט ויבהל את תמרוקיה. יש אומרים שנחפז
בזה, מן 'ויבהילו להביא את המן' (להלן
ו, יד), ודוגמתו בבנין הכבד 'מבוהלים
ודחופים' (להלן ח, יד). ואמר אבו אלוליד
רחמי ה' עלי¹⁰, שהוא כמו 'נחלה מבוהלת
בראשונה' (משלי כ, כא), 'ואלהים אמר
לבהלני' (דה"ב לה, כא), ועניינו הרוממות
והחשיבות והגדולה. הראויות לתת לה.
ההגונות לה, כלומר אותן שראוי לתת אותן

(כ). ובתרגום ובאבע"ז (נוסח ב) לשון גידול. ובכלל לשון זה הטיפול בצרכיו (פירוש המשניות
לרמב"ם עוקצין פ"ב מ"ו). 7. היא דעת רבי נחמיה (מגילה יג ע"א) שהדסה הוא שמה,
ונקראת אסתר בפי אומות העולם על שם אסתהר. וראה בגמרא שם דעות נוספות. 8. בילקוט
שמעוני (בראשית רמז מד) כתב, 'ראה שמחזאי ריבה אחת ושמה איסטהר וכו' אמר הקדוש ברוך
הוא הואיל ופרשה עצמה מן העבירה לכו וקבעוה בין שבעה כוכבים הללו כדי שתזכו בהן
לעולם'. ובערוך השלם (ערך 'אסתר') כתב שהוא כוכב נוגה. ובתרגום שני כאן, 'לאסתר וכו'
אתקרי שמה כשום כוכב נוגהא יונית אסתירא'. 9. היינו צו ופקודה, ולא בהכרח פקודה
כתובה כאשר תרגם רס"ג 'ותוקיעה'. 10. ריא"ג בספר השרשים (שורש 'בהל'). ולשונו שם